

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

КОРИСНЕ ВИДАННЯ З ТЕОРІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА (рецензія на монографію Р. В. Чернолуцького «Нормопроектна діяльність в конституційному праві України: питання теорії і практики»¹)

В умовах становлення та розвитку демократичної правової державності об'єктивно зростає роль і значення нормотворення та законотворення, що виступають іманентним нормотворчим системоутворювальним елементом соціальних і державних перетворень. У структурній побудові нормотворення (законотворення) важливе місце займає нормопроектна (законопроектна) діяльність як її важлива технологічна і інтелектуальна стадія, що пов'язана з розробкою проекту нормативно-правового акту.

Монографічна праця докторанта Інституту законодавства Верховної Ради України Чернолуцького Руслана Васильовича як раз й присвячене дослідженню феноменології нормопроектної діяльності в конституційному праві України, як основоположній та профілюючій галузі національного права держави.

Автором розглянуто філософсько-теоретичні підходи до визначення феноменології та проблематики нормопроектної діяльності в конституційному праві України в контексті онтологічного, термінологічного та структурно-процесуального підходів.

Досліджено багаторівневі філософські аспекти нормопроектної діяльності як соціального простору виникнення, формування і прояву політико-правових кодів і символів. Доведено, що семантичні аспекти нормопроектної діяльності напряду пов'язані з семантичними аспектами правознавства, оскільки вони фактично торкаються проблематики визначення змісту та наступного тлумачення (інтерпретації) правових норм.

Проведений автором системний аналіз феномену нормопроектування дав змогу охарактеризувати його як видову, конституюючу та легалізуючу форму соціального проектування та довести, що нормопроектна діяльність має первинний конституюючий характер щодо легалізації та легітимації відповідних суспільних відносин, що мають загальне та важливе значення для стабільного існування та функціонування держави та соціуму.

Розгляд онтології нормопроектної діяльності дав змогу автору визначити її сутність та зміст шляхом аналізу гносеологічних й теоретичних підходів до дефінітиву зазначеного феномену, а також урахувати, що терміносистема «нормопроектна діяльність» містить у собі низку опорних термінів, що мають велике значення для з'ясування її дефінітивного визначення. Наявність в ній нормопроектного компонента свідчить, що йдеться насамперед про розробку проектів відповідних правових норм у вигляді відповідних загальних правил поведінки з метою регулювання суспільних відносин, що мають важливе соціальне значення. Таку діяльність проводить держава в особі уповноважених нею органів та забезпечує виконання легалізованих нею норм (правил поведінки) державним примусом.

Дослідження автором монографії формування феномену нормопроектної діяльності в контексті соціології права стало можливим завдяки аналізу логічних схем,

---

¹ Чернолуцький Р.В. Нормопроектна діяльність в конституційному праві України: питання теорії і практики : монографія / за ред. д. ю. н. , проф. М. О. Баймуратова. – Одеса: Фенікс, 2016. – 360 с.

які застосовуються О. Ерліхом у процесі побудови процесуального ланцюжка індивідуального нормопроекування щодо прийняття судового рішення. Вказані схеми досить чітко й однозначно фіксують цей процес, фактично легалізуючи й легітимізуючи таку діяльність, а також логічно, технологічно, парадигмально й соціологічно обґрунтовуючи існування індивідуального суддівського розсуду, що заснований на методології нормопроекування.

Розгляд автором монографії складних теоретичних проблем нормопроектної діяльності в контексті основних настанов методології дав змогу визначити її сутнісне значення в конституційному праві держави у світлі онтологічного підходу через визначення нормопроекування, що є первинним, початковим, «запускаючим», передпарламентським (допарламентським), комплексним стадійно-методологічним, аксіологічно-прогностичним, гносео-праксеологічним феноменом, на якому ґрунтується вся наступна діяльність держави у сфері законотворення (нормотворення).

Визначення ролі та значення конституційної термінології в нормопроектній діяльності в контексті термінологічного підходу дало змогу автору визначити її як об'єктивно неминущу та стратегічно важливу, бо саме за її допомогою можливо сформулювати, регламентувати та врегулювати найбільш важливі суспільні відносини, що виникають між особистістю, суспільством та державою. Більше того, особлива роль і значення конституційних термінів у нормопроекуванні (законопроекуванні) є детермінованою роллю та значенням конституційного права як єдиної в правовій системі України фундаментальної галузі права, що має системоутворювальне значення не тільки для законодавства, а й для правової системи держави загалом.

Аналіз стадійної характеристики нормопроекування в конституційному праві, проведений автором у світлі структурно-процесуального підходу дав змогу визначити її як специфічну, телеологічно обґрунтовану, передпарламентську (допарламентську), інтелектуальну діяльність, що здійснюється уповноваженими суб'єктами з застосуванням методів та способів формальної логіки (інтелектуальний критерій) і юридичної техніки (технологічний критерій) з метою розробки проектів нормативно-правових (законодавчих) актів, що повинні регламентувати та регулювати соціально важливі суспільні відносини, – це як важлива соціальна діяльність, спрямована на трансформацію суспільства та його функціонування в умовах демократичної правової державності.

Доктринально-теоретичний та праксеологічний аналіз основоположних етапів (стадій) сутнісно-процесуальної характеристики нормопроектної діяльності дав змогу дослідити питання її планування в конституційному праві України та визначити, що під ним варто розуміти об'єктивовану необхідність правового регулювання, телеологічно обґрунтовану інтелектуальну діяльність уповноважених суб'єктів з розробки формалізованих документів (планів, програм тощо), що містять та закріплюють послідовність відповідних дій, які відбуваються у хронологічній (часовій) перспективі (поточне та перспективне планування) і спрямовані на підготовку і розробку проектів нормативно-правових актів.

Дослідження автором феноменології експертизи в нормопроектній діяльності в конституційному праві України привело до визначення її особливої важливості в процесі експертизи проектів законів та інших нормативно-правових актів, – її парадигма міститься в тому, що складений на основі концепції та відповідно до вимог законодавчої техніки проект такого нормативно-правового акту підлягає експертизі, – тобто його науково-практичному, системному, всебічному узагальненому аналізу. Метою цього аналізу є забезпечення якості й обґрунтованості зазначеного проекту, своєчасності його прийняття, виявлення можливих позитивних і негативних наслідків

його дії.

Вивчення досвіду нормопроектної діяльності Канади та його ролі і значення для України у гносеологічному контексті було детерміновано актуальністю та ефективністю творчої рецепції зарубіжного досвіду в різних сферах соціального життя, що є загальним трендом сучасного світового розвитку в умовах глобалізації, а рецепція зарубіжного досвіду на рівні нормопроектної (законопроектної) діяльності визначена як запозичення західних процесуально-правових інструментів у сфері нормо- та законотворення, що є детермінованою правовою глобалізацією.

На думку автора монографічного дослідження, науковий аналіз Правил нормопроектування Робера К. Бержерона та визначення їх методологічної ролі у вдосконаленні національної системи нормопроектування в Україні був детермінований тим, що такі правила: а) розроблені спеціально для України; б) сформульовані на основі багатоаспектних підходів до інтелектуально-технологічної діяльності, якою й є в широкому розумінні нормопроектування; в) їх позитивом є наявність у них сукупних ідентифікаційних ознак нормативно-правового акту, яких можна досягнути в процесі нормопроектування, за умов чіткого та професійного виконання зазначених правил. Крім того, вони ставлять перед Україною важливе прагматичне питання створення національної інституції професійних легістів, які б опікувались тільки законопроектуванням (нормопроектуванням) для Парламенту держави і для вищих органів виконавчої влади.

Досліджено якісні характеристики законопроектної діяльності як стадії законотворення у сфері конституційного права України, правовий статус Президента як суб'єкта нормо- і законопроектної діяльності в конституційному праві України, нормопроектна діяльність органів виконавчої влади в конституційному праві України та нормопроектна діяльність у місцевому самоврядуванні України та її особливості. Зроблено пропозиції щодо вдосконалення та підвищення ефективності нормопроектування зазначених суб'єктів конституційного права.

Треба відмітити, що монографічне дослідження Р. В. Чорнолуцького ґрунтується на об'ємній джерельній базі, нормативно-правових документах профільного характеру, спеціальній юридично-правовій літературі. Отримані автором висновки є достовірними і науково обґрунтованими. Структура дослідження має логічну побудову.

Вважаємо, що монографічне дослідження Р. В. Чорнолуцького на тему «Нормопроектна діяльність в конституційному праві України: питання теорії і практики» вирішує дуже складну й важливу проблему теорії конституційного права, що має велике прагматичне та методологічне значення. Воно безперечно є вагомим внеском до скарбниці вітчизняної науки конституційного права.

Прієшкіна Ольга Василівна,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри конституційного права та правосуддя

Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова